

Lovforslag nr. L 104. Fremsat den 16. november 2004 af Aage Frandsen (SF) og Ole Sohn (SF)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om vederlag og pension m.v. for ministre

(Indførelse af oplysningspligt m.v. om økonomiske interesser)

§ 1

I lov om vederlag og pension m.v. for ministre, jf. lovbekendtgørelse nr. 273 af 20. april 2004, foretages følgende ændringer:

1. I § 8, stk. 1, ophæves 2. pkt., og i stedet indsættes:

»Endvidere må en minister ikke ved sin tiltræden have sådanne økonomiske interesser, som må forventes ofte at føre til, at der med rimelighed kan rejses spørgsmål om inhabilitet ved udførelsen af ministerens embedspligt. Dog kan ministeren undtagelsesvis med foreløbig godkendelse fra statsministeren bevare sådanne hverv, jf. 1. pkt., som efter statsministerens skøn ikke kan berede ministeren vanskeligheder i udførelsen af dennes embedspligt eller i dennes forhold til de forskellige statsforvaltningsgrene.«

2. I § 8, stk. 3, indsættes efter »hverv«: »eller få nogen ny økonomisk interesse«.

3. Efter § 8 indsættes:

»§ 8 a Enhver minister skal senest 14 dage efter sin tiltræden give det i § 8, stk. 1, nævnte udvalg en redegørelse for sine økonomiske interesser og andre erhvervsmæssige interesser, som kan have betydning for bedømmelsen af ministerens virke. Den i 1. pkt. nævnte redegørelse skal indeholde oplysninger om følgende forhold:

- 1) Hvilken beskæftigelse, hvilke hverv og lign. ministeren har udøvet de sidste 10 år før tiltrædelsen.
- 2) Ejerandele i virksomheder. Virksomhedens navn og værdien af interesserne skal oplyses.
- 3) Fast ejendom. Ejendommens værdi og benyttelsesformål skal oplyses. Dog skal fast ejendom, der i det væsentligste tjener som bolig eller fritidsbolig for ministeren, ikke oplyses.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2005 og har virkning for alle ministre, der udnævnes efter denne dato.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

I forbindelse med udnævnelse af EU-kommissærer blev det åbenbart, at reglerne for åbenheden om kommende EU-kommissærers økonomiske interesser m.v. er af en helt anden karakter end de regler, der gælder for kommende danske ministre, hvor der ikke er nogen form for oplysningspligt overhovedet. Danske ministre er kun omfattet af den frivillige ordning, som gælder for folketingsmedlemmer. Heraf fremgik det, at kun fem ministre havde ladet sig registrere pr. 1. september 2004.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at der bør være oplysningspligt for både ministre og folketingsmedlemmer med hensyn til hverv, økonomiske interesser m.v. Spørgsmålet om eventuel oplysningspligt for folketingsmedlemmer forhandles traditionelt i Folketingets Præsidium og i Udvalget for Forretningsordenen, hvilket SF respekterer.

Spørgsmålet om eventuel oplysningspligt for ministre og udvidelse af reglerne for generel inhabilitet er derimod et traditionelt lovgivningsanliggende om ministres forhold. Uanset at der kan sættes spørgsmålstegn ved rimeligheden af, at folketingsmedlemmer burde være forpligtet til at lade deres økonomiske interesser m.v. registrere, burde det efter forslagsstillernes opfattelse være en selvfølge, at der gjaldt en oplysningspligt for ministre, sådan som det er tilfældet for kommende EU-kommissærer, for at det var muligt at vurdere, om de pågældende eventuelt ville kunne komme i en konflikt mellem egne interesser og de interesser, som man skal varetage som minister.

Forslagsstillerne mener også, at reglen om, at ministre ikke må besidde bestemte hverv og poster ved siden af hvervet som minister, skal udvides til også at omfatte visse økonomiske interesser, som må forventes ofte at føre til, at der med rimelighed kan rejses spørgsmål om inhabilitet ved udførelsen af ministerens embedspligt.

Økonomiske interesser vil omfatte selskabsinteresser som f.eks. ejerskab af aktier og anpartar eller anden form for ejerandel i virksomheder, f.eks. som stille deltager i et interessentskab, men det vil ikke på for-

hånd være muligt udtømmende at beskrive, hvilke økonomiske interesser der vil kunne blive omfattet af bestemmelsen. Det afgørende vil være, om der er tale om interesser, der må antages at medføre, at der ofte med rimelighed vil kunne rejses spørgsmål om inhabilitet, f.eks. vil en minister for viden og teknologi, som har ansvaret for it- og teleområdet, ikke kunne besidde aktier inden for it- og telebranchen.

Det må være ministeren selv, eventuelt sammen med statsministeren, der foretager vurderingen af, om ministeren har interesser omfattet af bestemmelsen, som vil skulle afvikles. Men det er helt afgørende, at det ses i sammenhæng med forslaget om, at kommende ministre er forpligtet til at oplyse, hvilke økonomiske interesser vedkommende har, så offentligheden får indsigt i, hvilke økonomiske interesser og hvilke erhvervsinteresser ministeren har og har haft forud for sin tiltræden som minister, og hvilke selskabsinteresser ministeren har valgt at beholde. Diskussionen herom kan derfor foregå i fuld offentlighed.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 og 2

De foreslåede ændringer indebærer, at der indsættes et nyt 2. pkt. i § 8, stk. 1, i lov om vederlag og pension m.v. til ministre, og at der som konsekvens heraf foretages en sproglig tilretning af det nuværende 2. pkt., der bliver 3. pkt. Endvidere foretages en konsekvensrettelse i § 8, stk. 3.

Den nugældende bestemmelse i § 8 indebærer, at en minister ikke må have hverv i offentlige eller private virksomheder eller institutioner. Dette medfører f.eks., at en minister ikke kan være medlem af en kommunalbestyrelse, medlem af et aktieselskabs bestyrelse eller have et hverv i en faglig organisation eller lign. Bestemmelsen har til formål at undgå, at en minister ved udførelsen af sin embedspligt kommer i interessekonflikter.

Med de foreslåede ændringer udvides denne regel til tillige at omfatte økonomiske interesser, som må forventes ofte at føre til, at der med rimelighed kan rejses spørgsmål om inhabilitet ved udførelsen af ministerens embedspligt.

Økonomiske interesser vil omfatte selskabsinteresser som f.eks. ejerskab af aktier og anparter eller anden form for ejerandel i virksomheder, f.eks. som stille deltager i et interessentskab, men det vil ikke på forhånd være muligt udtømmende at beskrive, hvilke økonomiske interesser der vil kunne blive omfattet af bestemmelsen. Det afgørende vil være, om der er tale om interesser, der må antages at medføre, at der ofte med rimelighed vil kunne rejses spørgsmål om inhabilitet. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis en person, der udnævnes til forsvarsminister, har økonomiske interesser i virksomheder, der producerer våben. Tilsvarende kan en person, der udnævnes til minister for viden og teknologi, hvor ansvaret for it- og teleområdet er placeret, ikke besidde aktier inden for it- og telebranchen. Tilsvarende sammenhæng vil der være mellem posten som kulturminister og aktier inden for mediebranchen og mellem posten som fødevarerminister og aktier inden for fødevarerbranchen.

Det er ministeren selv, der foretager vurderingen af, om ministeren har interesser omfattet af bestemmelsen, som vil skulle afvikles. Dette skal ses i sammenhæng med den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 1, nr. 3, der bl.a. indebærer, at offentligheden får indsigt i, hvilke erhvervsinteresser ministeren har haft forud for sin tiltræden som minister, og hvilke selskabsinteresser ministeren har valgt at beholde.

Den foreslåede bestemmelse ændrer ikke på, at ministre også fremover vil skulle overholde reglerne om speciel inhabilitet, jf. forvaltningslovens regler herom.

Til nr. 3

Den foreslåede § 8 a indebærer, at der indføres en oplysningspligt, for så vidt angår økonomiske interesser og andre erhvervmæssige interesser. Bestemmelsen er inspireret af de tilsvarende regler for kommissærer i Europa-Kommissionen, men lignende regler findes f.eks. i Finlands grundlov.

Bestemmelsen har til formål at afdække eventuelle interessekonflikter og indebærer, at enhver minister senest 14 dage efter sin tiltræden skal give Folketingets Udvalg for Forretningsordenen en redegørelse for sine økonomiske og erhvervmæssige interesser.

Bestemmelsen angiver tre forhold, der i hvert fald skal indgå i redegørelsen.

For det første skal der oplyses om beskæftigelsesmæssige forhold i de seneste 10 år forud for tiltrædelser af ministerposten.

For det andet skal det oplyses, hvilke ejerandele i virksomheder, herunder virksomhedens navn og interessernes værdi, ministeren har. Bestemmelsen vil primært omhandle aktier og anparter, men også deltagelse i interessentskaber og lign. vil være omfattet af bestemmelsen.

For det tredje skal det oplyses, om ministeren ejer fast ejendom. Ejendommens værdi og benyttelsesformål skal oplyses. Det er ikke fundet nødvendigt at fastsætte pligt til at oplyse om fast ejendom, der i det væsentligste tjener som bolig eller fritidsbolig for ministeren, bl.a. fordi oplysning om disse forhold normalt vil være offentligheden bekendt i forvejen.

Som anført er opregningen i § 8 a, nr. 1-3, ikke udtømmende, og det er derfor vigtigt, at ministeren ved afgivelsen af redegørelsen hele tiden har formålet med bestemmelsen, nemlig at skabe åbenhed om mulige interessekonflikter, for øje. F.eks. vil det normalt altid være relevant at oplyse, om ministeren har orlov fra nogle af de beskæftigelser, som ministeren har redegjort for i medfør af § 8 a, nr. 1.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med de gældende regler i § 8 i lov om vederlag og pension m.v. for ministre og med lovforslagets § 1, nr. 1 og 2, der indebærer, at ministeren normalt vil være fratrukket eventuelle hverv samt have afviklet eventuelle økonomiske interesser, som må forventes ofte at føre til, at der med rimelighed kan rejses spørgsmål om inhabilitet ved udførelsen af ministerens embedspligt.

Til § 2

Bestemmelsen indebærer, at lovændringen først får virkning for ministre, der udnævnes efter den 1. januar 2005, mens ministre, der er udnævnt inden denne dato, skal opfylde de nugældende regler.

Skriftlig fremsættelse

Aage Frandsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om vederlag og pension m.v. for ministre. (Indførelse af oplysningspligt m.v. om økonomiske interesser).

(Lovforslag nr. L 104).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Gældende formulering

§ 8. Besidder en minister ved sin tiltræden hverv i offentlige eller private virksomheders, foretagenders eller institutioners tjeneste, vil disse være at fratræde. Dog kan han undtagelsesvis med foreløbig billigelse af statsministeren bevare sådanne hverv, hvis varetagelse efter dennes skøn ikke kan berede vanskeligheder i udførelsen af hans embedspligt som minister eller i hans forhold til de forskellige statsforvaltningsgrene. Statsministeren skal i så fald straks skriftligt tilstille et af Folketinget nedsat udvalg meddelelse herom. Udvalget kan inden forløbet af 14 dage efter meddelelsens modtagelse nægte vedkommende minister tilladelse til at bevare sådanne hverv. Efter forløbet af dette tidsrum meddeler statsministeren Folketingets formand, hvilke hverv den vedkommende minister har tilladelse til at varetage.

Stk. 2. Har det i stk. 1 nævnte udvalg endnu ikke konstitueret sig, når statsministerens foreløbige billigelse indhentes, har denne gyldighed, indtil konstitutionen har fundet sted. Sagen vil derefter være at behandle som forannævnt.

Stk. 3. Ingen minister må i sin ministertid overtage noget nyt hverv af den i stk. 1 nævnte art.

Stk. 4. Besidder statsministeren ved et ministeriums tiltræden hverv af den heromhandlede art, skal meddelelse til udvalget finde sted derom, hvis han ønsker at bevare noget af disse, hvorefter der forholdes i overensstemmelse med stk. 1.

Stk. 5. Folketingsvirksomhed er undtaget fra bestemmelserne i denne paragraf.

Lovforslaget

I lov om vederlag og pension m.v. for ministre, jf. lovbekendtgørelse nr. 273 af 20. april 2004, foretages følgende ændringer:

1. I § 8, *stk. 1*, ophæves *2. pkt.*, og i stedet indsættes:

»Endvidere må en minister ikke ved sin tiltræden have sådanne økonomiske interesser, som må forventes ofte at føre til, at der med rimelighed kan rejses spørgsmål om inhabilitet ved udførelsen af ministerens embedspligt. Dog kan ministeren undtagelsesvis med foreløbig godkendelse fra statsministeren bevare sådanne hverv, jf. 1. pkt., som efter statsministerens skøn ikke kan berede ministeren vanskeligheder i udførelsen af dennes embedspligt eller i dennes forhold til de forskellige statsforvaltningsgrene.«

2. I § 8, *stk. 3*, indsættes efter »hverv«: »eller få nogen ny økonomisk interesse«.